

ספר ראשון

פרק א

ליום ראשון

יום א

התעוררות לעסוק בתורה בלא חטא ואז יהא בטוח שכל מעשה ידיו מצליחים ובהיפך הרשעים:

א אֲשֶׁר־יְהִי אִישׁ אֲשֶׁר | לא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לא יֵשֵׁב: ב כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה: ג וְהָיָה כִּי עָיַן שְׂתוּל עַל־פְּלָגֵי מַיִם אֲשֶׁר פָּרְיוֹ | יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעָלְהוּ לְאֵיבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ: ד לֹא־יִכֹּן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־יִפְמוֹץ

רש"י

(א) אשרי האיש. זעשנה לטובות של זמר נאמר ספר זה, זננות, זנגון, זממור, זשיר, זהלל, זחפילה, זצרכה, זחודאה, זאשרי, זחללויה, זנגד עשרה זני אדם זאמרוהו, אדם, מלכי זדק, זצרהס, זשה, דוד, שלמה, זסף, זשלושה זני קרה. זחלוקין על ידומון יש אומרים אדם היה כמו שזמנו זצברי הימים (ז טו, זח), יש אומרים אין ידומון זשספר זה אלא על שם הדמות והדינים של גזירות שעברו עליו ועל זשאל: אשרי האיש. (זשפליזמני"ך זלע"ו). זשוריו של אש וזחלומיו של אדם, אלו הם, זשך לא הֵלך,

מצודת דוד

(א) אשרי האיש. סיפורי תהלות האיש המה לומר עליו בשבחו זהו אשר לא הֵלך בעצת רשעים, רצה לומר לא היה לבו נפתה ללכת בעצתם לעשות כמוהם, וכל כך היה נזהר בנפשו עד שלא עמד בדרך אשר החוטאים עוברים בו, בחשבו פן יפגשוהו ויסיתוהו אחרי עצתם, ובהיות כן לא בא אם כן לכלל ישיבה לשבת עמהם להשריש עצתם בלבו וללכת בה, ועשה אם כן משמרת למשמרת: (ב) כי אם. לא סוף הדבר שחדל ונזהר מעצת רשע, כי אם עשה גם את הטוב, כי כל חפצו היה בתורת

ה: ובתורתו. בכל עת יחשוב להתבונן במה שהמציא בלבו טעמים וציצים פרחים לתורה: (ג) והיה. ובעבור זה היה גמול שכרו להיות דומה לאילן הנטוע במקום המים שמגדל פירותיו בזמנו, ואף העלים אינם כומשים בעבור מרבית הלחלוחית ושפע הרטיבות, כי כן האיש הזה משופע ברוב טובה מבלי מחסור, וכאומר הנה מגמול השכר ניכר יושר דרכו: וכל אשר יעשה. רצה לומר ובכל הנטיעות אשר ינטעו ממנו יצליח להיות כמותו, וכן צאצאי האיש הזה יהיו כמוהו: (ד) לא כן. לא יהיו רשעים מוצלחים כן וזהו עוד להיפך, כי מכאובים רבים נכונים לרשע פעם בפעם כמוץ הזה הנדף בכל עת מנשיבת הרוח ולא מצא מנוח:

פריקת עול מלכות שמים היא הסיבה לכל החטאים

אֲשֶׁר־יְהִי אִישׁ אֲשֶׁר לא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לא יֵשֵׁב

יש להבין מה שהזכיר מושב לצים באחרונה, שזהו מורה על היותו קשה יותר מעצת רשעים ודרך חטאים. דלכאורה הליצנות אינה אלא ענין הוללות ולא חטא גמור?

אך הענין הוא, דכל עצת רשעים להסית לחטוא ודרך חטאים שכבר עומד בדרכם ומוכן לזה, עם כל זה יוכל לבא לידי תשובה אמיתית מאותו דרך הרע, כשיפול לבו מפני פחד אלוקים שלא לשחת נפשו. אבל כשיושב במושב לצים אין לו תקוה לתשובה לעולם, והטעם הוא, כי מושב לצים הוא בחינת פריקת עול, כי שורש הליצנות הוא בא מצד הקלות שבנפשו, והוא עוצם פתיחת הלב לכל דבר, בלתי מעצור לרוחו שבלבו לכל דבר, שנקרא אדות הלב ופתיחותו ביותר, ולא מצד שמורד בכוונה, אלא שאין בו ההרגשה ביראת אלוקים כלל, כי הוא היפך הבית קיבול ליראת אלוקים, ולא שכופר באלוים ואינו מאמין בעונש החטא, אלא אינו מרגיש כלל מצד הליצנות שבטבע נפשו...

(דרך היים לאדמו"ר האמצעי טו,א)

מהרשעים אפשר ללמוד דרכי עבודת ה'

אֲשֶׁר־יְהִי אִישׁ אֲשֶׁר לא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים .. כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חָפְצוֹ

באמת צריך האדם ללמוד גם ממעשי הרשע, על דרך שכתוב בספרי מוסר שילמוד האדם מהרשעים אך לא ישנו אם לא ירעו, ונגולה שנתם אם לא יכשילו (משלי ד טז), מחמת שתאוותם בוער בקרבם במאוד מאוד, ולאור יקום רוצח כו' ועין נואף שמרה נשף (איוב כד יד טו), וכל התחבולות עושים למלאות רצון היצה"ר ותאוותם הרעה – מזה ילמוד איך לעשות תחבולות ולהתגבר בעבודתו יתברך שמו במעט שנות מעט תנומות ובכל מיני התגברות.

וזהו שכתוב אשרי האיש אשר לא הֵלך בעצת רשעים .. כי אם בתורת ה' חפצו – פירוש שלא הֵלך בין הרשעים

רק לתכלית הטוב הזה, מחמת שבתורת ה' חפצו, ורוצה ללמוד מהם תחבולות לעבודתו ית"ש – לתכלית טוב הזה לבד הֵלך בעצתם ובדרכם, אבל לא ח"ו מצד חפצתו דרכם.

(זרע קודש ריש פ' וישלח)

ללמוד גם ללא חשק

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה

שמעתי מפי מורי (הבעש"ט) זלה"ה ע"ה, שלכך כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית, ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה', מכל מקום אינו בן חורין ליבטל רק יעשה בעל כרחו וידמה כמי שכפו אותו לעשותו בעל כרחו, והוא דרך טוב לאיש ישראלי לימו הקטנות שלא יבטל התמיד מעסק לימודו ועבודת ה' גם כשאינו חושק...

וזה נראה לי פירוש הפסוק כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ר"ל דנדע מעלת דביקה חשיקה חפיצה כמ"ש בראשית חכמה שער האהבה יעו"ש, וזהו שכתוב בתורת ה' חפצו – ידבק עצמו ע"י תורת ה' בו ית', שנקרא חפיצה. ומכל מקום כשאינו יכול לדבק בו יתברך ע"י עסק התורה, מכל מקום בתורתו יהגה יומם ולילה שמתוך שלא לשמוה בא לשמוה הבן. וזהו שאמרו חז"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה וכו'.

(בן פורת יוסף פ' וישב סו,ב)

מעלת התורה מתבטאת כשנקראת על שם הלומדה

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה

בתחלה היא נקראת תורת ה' ומשמעל בה היא נקראת תורתו (רש"י, ע"פ עבודה זרה יט,א)

לכאורה אינו מובן, הרי זה שהתורה מתלבשת בשכלו של האדם הלומד עד שנעשית תורתו הוא ירידה (לכאורה) לגבי התורה כמו שהיא תורת הוי", ואילו ממארוז"ל הנ"ל (ואח"כ נקראת על שמו) משמע דזה

פני חסידות

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חָפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה
כי אם בתורת ה' חפצו – בשעה שיושב ללמוד יהגה בנותן התורה, וידע כי תורת ה' היא; ובתורתו יהגה יומם ולילה – משעה שהתחיל ללמוד, ידע שהתורה שלו היא. כי אם ימשיך בדבקותו בה' – לא ישים לבו למה שמוציא מפיו ולא יביינה.

(אמת מוקצק תצמח דף פט)

אֲשֶׁר־תִּדְפְּנוּ רִיחֵ: הַ עַל־כֵּן | לְאֵי־קָמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט וְחֲטָאִים בְּעֵדַת צַדִּיקִים: וּ כְּיִיָּדַע יְהוָה דְּרָךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד:

פרק ב

ידבר לכל אדם שלא יתחכם על מדותיו של הקב"ה ואם יש לאדם איזה שמחה שיהיה ברעדה שלא יגרמו חטאיו שיהפך השמחה:

א לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלְאֲמִים יְהַגּוּ רִיק: ב יִתְיַצְבוּ | מַלְכֵי־אָרֶץ וְרוֹזְנִים נֹסְדוֹי־יַחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מִשְׁיחוֹ: ג נִנְתְּקָה אֶת־מִסְרוֹתֵימוּ וְנִשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוּ: ד יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדָנָי יִלְעַג לְלֹמוֹ: ה אֲזַי יִדְבַר אֱלִימוּ

רש"י

(ה) על כן וגו'. דנוק הוא למקרא של אחריו: (ו) כי יודע ה' וגו'. לפי שהוא יודע דרך צדיקים ולפניו הוא להכירה תמיד, ודרך רשעים שנואה צעיו ומועציה מלפניו, על כן לא תהא הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולמטאים ליכתב צעדת צדיקים:
(א) למה רגשו גוים. רצונתי דרשו את הענין על מלך המשיח. ולפי משמעו יהיה נכון לפתרו על דוד עלמו, כענין שנאמר (י"ב, צ"ט) וישמעו פלשתיים כי משחו ישראל את דוד למלך עליהם ויקצנו פלשתיים את מתיניהם ונפלו צידו,

מצודת דוד

(ה) על כן. בעבור כי נכון בידם מכאובים רבים, לזה לא תהיה להם תקומה בעת בא המשפט כשתתמלא סאתם, כי המכאובים ההם יבאו עליהם אחד באחד יגשו: וחטאים. מלת לא הנאמר בתחילת המקרא משמשת בשתיים, כאומר החוטאים לא יהיו נכללים בעדת צדיקים להיות מושגחים מה' כמוהם: (ו) כי יודע ה'. כי המקום ברוך הוא נותן לב לדעת ולהשגיח על דרך הצדיקים לבל יכשלו בו, אבל דרך הרשעים תהיה אבודה מהשגחת ה' להיות נעזב אל המקרים, ולא יהיו אם כן נכללים בעדת הצדיקים: (א) למה רגשו. רצה לומר למה להם זאת להתקבץ ולדבר דברי ריק, לא לעזר ולא להועיל: (ב) יתיצבו.

מצודת ציון

התבואה, כמו כמין יסוער מגורן (הושע יג, א): תדפנו. ענין דחיפה והכאה, כמו קול עלה נדף (ויקרא כו, לו): (ו) יודע. ענין השגחה, כמו וידע אלהים (שמות ב, כה): (א) רגשו. ענין קיבוץ והמון רב, וכן מרגשת פועלי און (לקמן סד, א): ולאומים. האומות, כמו ולאם מלאם יאמץ (בראשית כה, כג): יהגו. ידברו: ריק. דבר שאין בו ממש: (ב) ורוזנים. שרים: נוסדו. ענין עצה, כמו נמתיק סוד (לקמן נה, טו), על שם שהעצה נעשה בסוד לבל יגולה, או לפי שהעצה להמעשה הוא כהיסוד לבנין: (ג) ננתקה. ענין העתק ממקומו, כמו נתקו מוסרות (ירמיה ה, ה): מוסרותימו. הם קשורי רצועי העול: עבותימו. חבלים עבות בת שלושה יתרים: (ד) למו. להם, רצה לומר עליהם: (ה) אלימו.

מוסב על למה האמור במקרא שלפניו, לומר למה יתיצבו המלכים והשרים בעצה אחת על ה' ועל משיחו: (ג) ננתקה. וכה יאמרו בעצתם, נעתק מאתנו את מוסרי עולו לבל נעבוד אותו. ואחז במשל לדבר בלשון הנופל בשור המושך בעול: ונשליכה. הוא כפל ענין במלות שונות לתפארת המליצה ולחזוק הדבר: (ד) יושב בשמים. כאומר הלא ה' יושב הוא בשמים ממעל, ואפילו חלש למעלה לגבור יחשב ומכל שכן גבור למעלה, ואם כן הלא ישחק על עצתם וילעג עליהם. וכפל הדבר במלות שונות: (ה) אז. כאשר ימתיקו

שהתורה נעשית תורתו (של האדם הלומד) הוא מעלה.

ובמילא בני ישראל אינם צריכים להתעסק עמהם. אין זאת אלא שרצון הקב"ה הוא שעם ישראל יתפלל ויבקש, כלשון הכתוב "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ"; הקב"ה רוצה שיבקשו ממנו, ולא רק את ארץ ישראל לגבולותיה, אלא אפילו את נחלת גוים ואזי יתן להם את מבוקשם באופן של מתנת חסד – ואתנה וגו'.

(תהלות מנחם – ע"פ שיחת ש"פ נח תשל"א)

דרכי כל הצדיקים מתחברות למטרה אחת

פי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש הישיש מה"ר אברהם יהושע שליט"א אבד"ק מעזבוז לפרש הפסוק כי יודע ד' דרך צדיקים, ורצונו לומר, השי"ת מחבר דרכיהם, יודע מלשון ידע אדם לשון חיבור, הגם שזה הולך בדרך זה וזה הולך בדרך אחר, עם כל זה השי"ת מחבר דרכיהם אשר כולם כאחד באים למקום אחד לתכלית הפנימי.

[ועפי"ז אמרתי שזה הכוונה שעתיד הקב"ה לעשות "מחול" דייקא להצדיקים, רצונו לומר בדרך המחול שהוא סביב סביב כמחוג סביב המרכז הוא הנקודה הפנימית, והנה נקודת המרכז הגם שמנקודה זו יוצאים הנקודות סביב סביב במחוגה זה לצד זה וזה לצד אחר, עם כל זה כולם יונקים מנקודת המרכז וכולם שבים במרוצתם למרכז כי ממנו יצאו ואליו ישובו. וזהו שאמרו עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים היינו סביב סביב זה לצד זה וזה לצד זה].

והבן מה שסיים ודרך רשעים תאבד – הגם שהולכים בדרך אחד ביחד, יאבדו דרכם ויתעם כתהו בשימוון דרך לעוף השמים ולכהמת הארץ.

(דרך פיקודי מצות ל"ת טו)

ונקודת הביאור בזה, דירידת והמשכת התורה למטה היא באופן שגם לאחר שירדה למטה ונתלכשה בשכל אנושי היא חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל הנבראים. וזה שהיא מובנת גם בשכל אנושי הוא מפני ששרשה הוא באוא"ס הבל"ג שאינו מוגבל בהגדרים דמועלה ומטה, ולכן ביכלתה להיות גם למטה. והיינו, דנוסף לזה שגם בירידתה למטה היא נשארת במהותה – חכמתו של הקב"ה, הנה אדרבה, ע"י ירידתה למטה נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיתה למעלה לפני ירידתה למטה. כי ע"י ירידתה למטה מתגלה בה שרשה באוא"ס הבל"ג.

ועד"ז הוא בנוגע לזה שע"י לימוד התורה בהבנה והשגה נעשית תורתו של האדם הלומד, שגם לאחר שהיא נעשית תורתו של האדם הלומד היא נשארת במהותה תורת הוי', ויתירה מזה, דע"י שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם, נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיא מצד עצמה, תורת הוי'. כי זה שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם ובאופן שגם לאחר שנעשית תורתו של האדם היא נשארת במהותה, תורת הוי', ואעפ"כ היא תורתו של האדם, הוא ע"י גילוי אוא"ס (שלמעלה מהוי'), שמחבר ומאחד את האדם עם הוי', ישראל וקוב"ה כולא חד.

(ספר המאמרים מלוקט אדר"סיון ע' כ)

מטרת מלחמות הגוים – שיהודים יתפללו

לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלְאֲמִים יְהַגּוּ . . שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתְךָ

כאשר אומות העולם יוצאים להלחם כנגד ישראל, יש לדעת שאין להתפעל מהם כלל, שכן הקב"ה מכניס בהם בהלה, "אז ידבר אלימו ובחרונו יבהלמו",

פניני חסידות

פי יודע ה' דרך צדיקים

כלומר: דרך של הצדיקים הוא – לידע את ה'. כלשון בני אדם 'לאן הדרך הזה הולך', כך דרך הצדיקים מסוקל מכל מניעות והבלי העולם רק לידעת ה' . . כי ידיעה הוא לשון חיבור ודבקות כמו וידע אדם, והיינו לחבר ולדבק עצמם בהשם יתברך.

(מי השילוח ח"א דף ל)

פי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד

דרך צדיקים היא – יודע ה', להאמין באמונה שלמה שהכל יודע ה' והכל הוא בהשגחתו הפרטית. אבל דרך רשעים היא – תאבד, כאילו ח"ו היא במקרה הזמן ונעלם ממנו דבר (תולדות אהרן ליקוטים)

בְּאִפּוֹ וּבְחֶרְוֹנוֹ יִבְהַלְמוּ: וַיֹּאנְי נִסְכְּתֵי מַלְכֵי עַל־צִיּוֹן הִרְקֹדְשֵׁי: אֶסְפְּרָה
 אֶל חֶק יְהוָה אֲמַר אֵלֵי בְּנֵי־אֶתְהָ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתֶיךָ: ה שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתְנָה
 גוֹיִם נַחֲלֶתֶךָ וְאַחֲזַתֶּךָ אֶפְסֵי־אֶרֶץ: ט תִּרְעַם בְּשֹׁבֵט בְּרִזְל כַּכְּלֵי יוֹצֵר
 תִּנְפְּצֵם: י וְעַתָּה מְלָכִים הִשְׁפִּילוּ הַיּוֹסְרוּ שִׁפְטֵי אֶרֶץ: יא עֲבְדוּ אֶת־יְהוָה
 בְּיָרְאָה וְגִילוּ בְּרַעְדָּה: יב נִשְׁקוּ־בַר פְּנֵי־יֶאֱנָף | וְתֹאבְדוּ דָרֶךְ כִּי־יִבְעַר
 כְּמַעַט אִפּוֹ אֲשֵׁרֵי פְלִיחֹסֵי בָּן:

רש"י

(1) ואני נסכתי מלכי. למה רגשם, ואני מניתי לי את זה לנסוק ולמלוך על ציון הר קדש: (1) אספרה אל חוק. אמר דוד חוק קצוב הוא, ומקובל עלי לספר זאת ולהודיע: ה' אמר אלי. על ידי נתן וגד ושמואל: בני אתה. ראש לישראל הקרוין בתורה בני צבורי (שמות 7, 35). והם יתקיימו על דרך כמו שנאמר בצנור (ש"צ ג, 10) כי ה' אמר וגו' ציד דוד עבדי אושיע את עמי ישראל, ובשפילס אתה לפני כן שכולס תלויין נך: אני היום. שהמלכות עליהם: ילדתיך. להיות קרוי בני וחצי על כן בשפילס, כמו שנאמר (דברים 1, 31) וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל וכי נשאת מלכותו בעצור עמו ישראל. ומנינו צמלני ישראל המציני לפניו שקרוין צנים כמו שנאמר בשלמה (ש"ב 1, 37) הוא יהיה לי לכן ואני אחיה לו ללב. ועוד מנינו צדוד צמזמור פ"ט (פסוק 10) הוא יקראני אזי אתה אלי וגו' ישועתי: (ח) שאל מומני.

המפלל אלי ככל עת שאתה בא להלחם בצויצין: (ט) תרועם. תרועה: בשבט ברזל. הוא המרצ: תנפצם. משנרס, והוא לשון נפוך ככל המקרא, חרס המשורר לשנרים דקיס: (2) ועתה מלכים השכילו. נציא ישראל אנשי רממים ומוכמים אומות העולם לקור מרעם, שהקצ"ה פושט יד לרשעים וללדיקים: (יא) וגילו ברעדה. כשתצו אותה רעדה שכתוב זה אחזה רעדה חפסי (ישעיה לג, 17) תגילו ותשמחו אם עבדתם את ה': (יב) נשקו בר. וזו עמכם צנר לב. (י"א נשקו צנר, גארטריני"ט צלע"ו). ומנחם פתר אותו לשון תאוה כמו ואל אישך תשוקתך (בראשית 2, 16): פן יאנף. פן יקנף: ותאבדו דרך. כענין שנאמר (לשיל 6, 1) ודרך רשעים תאבד: כי יבער כמעט אפּו. כי צנרע מועט יבער אפּו עליכם פתאום, ואותה שעה אשרי כל חוסין צו, יהיו ניכרים אשורי המוסים צו:

מצודת ציון

אליהם: יבהלמו. מלשון בהלה: (1) ואני. הווי"ו במקום אבל, כמו ועבדיך באו לשבר אוכל (בראשית מב, 1): נסכתי. ענין ממשלה, כמו נסיכי סיתון (יהושע יג, כא): (2) אל חק. את חוק, וכן וירדפו אל מדין (שופטים 2, 14): חק. מלשון חקיקה וכתיבה: (ח) אפסי. קצות, כי בקצה הארץ כאילו אפס וכלה: (ט) תרועם. תשברם, כמו ורעות רוח (קהלת א, 17): יוצר. אומן חרס: תנפצם. ענין הפזור עם השבר ורצון, וכן ונפוח הכדים (שופטים 2, 15): (י) הוסרו. מלשון מוסר: (יא) ברעדה. בפחד ורתת: (יב) נשקו. מלשון תשוקה וחמדה: בר. מלשון ברור ונקי: יאנף. מלשון אף, וכן כי אנפת בי (ישעיה יב, א): יבער. ענין שרפה ולהט:

והוא מובטח מה' על כל זה, והשכילו וקבלו מוסר ואל תדברו כזאת: (יא) עבדו את ה'. לקבל עול מלכותו: וגילו. אז תשמחו בעת בוא רעדה על המורדים, כי לא עליכם תהיה הרעדה: (יב) נשקו בר. חמדו בר לבב לקבל מלכותו בתם לבב לא ברמיה: פן יאנף. כי פן יחרה אף ה' בכם: ותאבדו דרך. רצה לומר תהיו תועים מבלי דעת דרך אנה תפנו: כי יבער. כאשר יבער אפּו אף בשיעור מעט אז תאבדו דרך: אשרי. זהו תהלות החוסים בה', על כי מלכם השכילו לדעת אומץ כח ה' ועוצם זרועו ולזה חסו בו:

באה כשהמונעים רבים והם חבלי משיח בדור שיבא במהרה בימינו אמן, שתחיל תזעק בחבליה, פ"י קודם עיקר הגילוי של הוי' יזעקו בני". מחמת גדול ההעלם ומניעת האור והגילוי כו'.

(תורה אור ק, א)

העבד יכול לשלב יראה ושמחה

עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה

גילה מורה על שמחה נסתרת, ובגילוי הוא ענין הרעדה, הביטול והקבלת עול.

ואף שלכאורה יפלא איך אפשר להיות חיבור ב' ענינים אלו בבת אחת, השמחה והרעדה יחד, הרי ידוע הביאור בזה, שזהו כמשל העבד העובד את רבו בתכלית הקבלת עול, שאינו מציאות לעצמו כלל, ולכן יש לו גם תענוג, אבל התענוג שלו הוא תענוג האדון. כלומר, דמיון שאינו מציאות לעצמו הרי אינו שייך לשום הרגש כלל, ולכן לא שייך שיהי' לו איזה תענוג מצד עצמו בעבודתו, אך מכל מקום, שלימות הקבלת עול היא, דלהיות שהאדון מתענוג ושמחה בעבודת העבד, לכן גם העבד עצמו מתענוג ושמח מזה, דאין זה תענוג ושמחה עצמו אלא הוא תענוג ושמחה האדון.

והוא כמשל הלידה שהולד תחלה מוסתר בכסן אמו ובלידה מתגלה ויוצא לחוץ כו', כן שמש ומגן הוי' אלקים שהוי' מוסתר ומצומצם באלקים בבחינת עיבור וקטנות גדול, וכשכנסת ישראל מעוררים למטה שיתגלה הוי' למטה, בזאת גורמים קירוב זמן בחינת הלידה וההתגלות, והיינו, שהגילוי הגדול שיהי' לעתיד לבא במושיח דכתיב ביה אני היום ילדתיך שהוא גילוי אלקות העצמות, הוא ע"י הקריאה וההתעוררות כל ימי העוה"ו לזה ע"י מעשה המצות ובכל הברכות שאומרים ברוך אתה הוי' כו'.

גאולה נמשלה ללידה

אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך

תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך (סוכה נב, א)

הנה כנס"י בכל ימי הגלות נמשלה למעוברת. ועו"נ "כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה". וכמו כן יהיו חבלי משיח שהוא חבלי לידה כו'.

וביאור דבר זה הנה מסיים הפסוק "כן היינו מפניך הוי'", פירוש, להיות כי כל עיקר הכוונה במעשה המצות הוא – יחוד קוב"ה ושכינתיה, פירוש קודשא בריך הוא ידוע שהוא שם הוי' שבבחינת אצילות ממש, יתגלה לעין שכל והשגה ממש, שאז הוא ענין היחוד, שהעליון מתגלה למטה בתחתון. דהיינו שבבחינת ההסתר והצמצום של הנבראים מאין ליש יתגלה בהם בחינת הוי'.

וזהו כמשל הלידה שהולד תחלה מוסתר בכסן אמו ובלידה מתגלה ויוצא לחוץ כו', כן שמש ומגן הוי' אלקים שהוי' מוסתר ומצומצם באלקים בבחינת עיבור וקטנות גדול, וכשכנסת ישראל מעוררים למטה שיתגלה הוי' למטה, בזאת גורמים קירוב זמן בחינת הלידה וההתגלות, והיינו, שהגילוי הגדול שיהי' לעתיד לבא במושיח דכתיב ביה אני היום ילדתיך שהוא גילוי אלקות העצמות, הוא ע"י הקריאה וההתעוררות כל ימי העוה"ו לזה ע"י מעשה המצות ובכל הברכות שאומרים ברוך אתה הוי' כו'.

אמנם קריאה והתעוררות זו שאומרים בזמן הזה אינו אלא בבחינת עיבור בכנסת ישראל שהרי כשאומרים ברוך אתה כו', אינו מתגלה עדיין כי אם בצמצום גדול ליחידי סגולה בשעת הכושר לפרקים רחוקים כו', רק שצועקים ומבקשים שיהי' הגילוי והלידה כו'. וזהו כן היינו מפניך הוי', פניך הוי' הוא בחינת הוי' כמו שהוא בבחינת פנימיות האצילות.

והנה חבלי לידה אינם אלא בשעת לידה ובימים הקרובים אל הלידה. אבל באמצע העיבור אין חבלים שתזעק כו' רק צער העיבור לבד כו', ועיקר ענין החבלי לידה ידוע שהמה המונעים את הלידה ומעכבים הולד לצאת כו', כמו כן יובן שהצעקה והזעקה הגדולה היא

נחיצות היראה לצד השמחה

עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה

עבודת ה' צריכה להיות בשמחה דוקא, כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה. ועד שהשמחה בעבודת ה' היא עיקר גדול, וכידוע פירוש הארז"ל עה"פ תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו', ואיתא בתורה אור דמה שהארז"ל זכה לרוח"ק הוא ע"י שמחה של מצוה. ולא זו בלבד ששלימות העבודה היא כאשר היא בשמחה, אלא שהשמחה בעבודת ה' היא גם הכרח בעבודת ה', שלכן כאשר חסר השמחה בעבודת ה' מגיע על זה עונש ח"ו כמ"ש תחת אשר לא

עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה

הכתוב מדייק בלשונו "גילו ברעדה" – ולא "רעדו בגילה" – שהתחלה היא בענין השמחה ("גילו"), אלא שהשמחה צריכה להיות מכוסה ברעדה.

(תורת מנחם ח"ג ע' 349)

פני חסידות